

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖ

NUTARIMAS

DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS DARBDAVIŲ SOCIALINIŲ INICIATYVŲ SKATINIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIIP-2705, LIETUVOS RESPUBLIKOS GYVENTOJŲ PAJAMŲ MOKESČIO ĮSTATYMO NR. IX-1007 9 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIIP-2706, LIETUVOS RESPUBLIKOS PELNO MOKESČIO ĮSTATYMO NR. IX-675 26 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIIP-2707, LIETUVOS RESPUBLIKOS VIEŠŲJŲ PIRKIMŲ ĮSTATYMO NR. I-1491 55 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO NR. XIIIP-2708

Nr.
Vilnius

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo statuto 138 straipsnio 3 dalimi ir įgyvendindama Lietuvos Respublikos Seimo valdybos 2018 m. lapkričio 14 d. sprendimo Nr. SV-S-976 „Dėl įstatymų projektų išvadų“ 1.5–1.8 papunkčius, Lietuvos Respublikos Vyriausybė **n u t a r i a**:

1. Nepritarti Lietuvos Respublikos darbdavių socialinių iniciatyvų skatinimo įstatymo projektui Nr. XIIIP-2705 (toliau – Įstatymo projektas Nr. XIIIP-2705) dėl šių priežasčių:

Įstatymo projektas Nr. XIIIP-2705 laikytinas pertekliniu, nes darbdavio ir darbuotojų teisė, sudarant ar keičiant tiek individualias, tiek kolektyvines sutartis, susitarti dėl įvairių sąlygų darbuotojams sudarymo yra numatyta Lietuvos Respublikos darbo kodekse. Darbo kodekso 193 straipsnyje nustatyta, kad šalys kolektyvinėje sutartyje nustato darbuotojų darbo, socialines ir ekonomines sąlygas ir garantijas. Teisę darbdaviui elgtis socialiai atsakingai darbuotojų atžvilgiu suponuoja ir Europos Komisijos bei tarptautiniu mastu galiojančios rekomendacijos ir gairės.

Vadovaujantis pagrindiniais šaltiniais, kuriuose pateikiama socialinės atsakomybės sąvoka, – 2011 m. spalio 25 d. Europos Komisijos komunikatu Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir Regionų komitetui „Atnaujinta 2011–2014 m. ES įmonių socialinės atsakomybės strategija“ ir Tarptautinės standartizacijos organizacijos (ISO) 2010 m. Socialinės atsakomybės gairių standartu ISO 26000 (atnaujintas 2014 m.), įmonių socialinė atsakomybė apibrėžiama kaip įmonių atsakomybė už jų poveikį visuomenei ir aplinkai. Pagrindinius socialinės atsakomybės ir atsakingo verslo principus tarptautiniu lygiu taip pat nustato 2000 m. pradėjusi veikti Jungtinių Tautų „Pasaulinio susitarimo“ iniciatyva, 2017 m. atnaujinta Tarptautinės darbo organizacijos deklaracija, susijusi su įmonių socialine atsakomybe ir tvaraus verslo praktika, ir Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos 2011 m. išleistos rekomendacijos daugiašalėms įmonėms.

Ši sąvoka apima tokias sritis kaip žmogaus teisės (nediskriminavimas darbe, ekonominių, socialinių, kultūrinių teisių užtikrinimas), darbo santykiai (darbo sąlygos,

darbuotojų sauga ir sveikata, socialinė apsauga, socialinio dialogo vystymas), aplinkosauga (taršos prevencija, atsakingas, racionalus išteklių naudojimas, klimato kaitos problemų sprendimas), sąžininga ir skaidri veikla (socialinės atsakomybės principų įtraukimas į įmonės veiklos strategiją ir jų taikymas visuose įmonės veiklos procesuose ir produkto gamybos, paslaugų teikimo stadijose, antikorupeija, sąžininga konkurencija), vartotojų teisės (duomenų apsaugos ir privatumo politika, švietimas ir sąmoningumo skatinimas, skundų ir ginčų sprendimas), visuomenės įtraukimas ir švietimas (darbo vietų kūrimas ir įgūdžių ugdymas, sveikata, švietimas, kultūra, socialinės investicijos, technologijų tobulinimas).

Minėtuose šaltiniuose taip pat pabrėžiama, kad socialinės atsakomybės principų diegimas yra savanoriškas procesas, kurio nesiikiama imperatyviai reglamentuoti, išskyrus atskiras socialinės atsakomybės sritis, pavyzdžiui, numatytas 2014 m. spalio 22 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2014/95/ES, kurioje iš dalies keičiamos Direktyvos 2013/34/ES nuostatos dėl tam tikrų didžiųjų įmonių ir grupių nefinansinės ir įvairovės informacijos atskleidimo (OL 2014 L 330, p.1) (įsigaliojo 2014 m. gruodžio 6 d.).

2. Nepritarti Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatymo Nr. IX-1007 9 straipsnio pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIIIIP-2706 (toliau – Įstatymo projektas Nr. XIIIIP-2706) ir Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo Nr. IX-675 26 straipsnio pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIIIIP-2707 (toliau – Įstatymo projektas Nr. XIIIIP-2707) dėl šių priežasčių:

Pažymėtina, kad dalis Įstatymo projekto Nr. XIIIIP-2706 ir Įstatymo projekto Nr. XIIIIP-2707 siūlymų jau yra įgyvendinti galiojančiomis mokesčių teisės aktų nuostatomis. Įstatymo projektu Nr. XIIIIP-2706 siūloma nustatyti gyventojų pajamų mokesčio lengvatą, kai tam tikros gyventojų pajamos, gautos iš asmens, susijusio darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais santykiais, apibrėžtos Įstatymo projekte Nr. XIIIIP-2705 kaip darbdavio socialinės iniciatyvos, būtų nepripažintos pajamomis natūra ir atitinkamai neapmokestintos gyventojų pajamų mokesčiu. Įgyvendinant darbdavio socialines iniciatyvas, kaip jos apibrėžtos Įstatymo projekte Nr. XIIIIP-2705, Įstatymo projektu Nr. XIIIIP-2707 siūloma įmonės leidžiamoms atskaitymams priskirti įmonės darbuotojams sumokėtas sumas, neviršijančias 25 procentų per mokestinį laikotarpį sumokėto darbo užmokesčio sumos.

Lietuvos Respublikos gyventojų pajamų mokesčio įstatyme įtvirtintas bendras principas, kad darbuotojo iš darbdavio gautos pajamos, nesvarbu kokia forma, t. y. pinigais ar natūra, yra apmokestinamos. Pagal šiuo metu galiojančias Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo nuostatas tam tikroms gyventojų iš asmens, susijusio darbo santykiais ar jų esmę atitinkančiais santykiais, gautoms pajamoms yra taikomos mokestinės lengvatos. Pavyzdžiui, iki 200 eurų natūra iš darbdavio gauti prizai ir dovanos, darbuotojo naudai darbdavio mokamos draudimo įmokos už papildomą (savanorišką) sveikatos draudimą ir gyvybės draudimo įmokos pagal gyvybės draudimo sutartis, neviršijant 25 procentų priskaičiuoto darbo užmokesčio, darbdavio darbuotojo naudai sumokėta suma už geležinkelio ar kelių viešojo transporto bilietus ir kt. yra laikomos neapmokestinamosiomis pajamomis.

Pagal Lietuvos Respublikos pelno mokesčio įstatymo nuostatas įmonės, apskaičiuodamos apmokestinamąjį pelną, iš pajamų gali atskaityti visas išlaidas darbuotojų naudai, įskaitant išlaidas už Įstatymo projekte Nr. XIIIIP-2705 išvardytas paslaugas, jeigu ši darbuotojų gauta nauda pagal Gyventojų pajamų mokesčio įstatymo nuostatas yra apmokestinama gyventojų pajamų mokesčiu, t. y. įmonės darbuotojams suteikta nauda, kuri pripažįstama pajamomis natūra, apmokestinama (kaip darbo užmokestis) tik vieną kartą (gyventojų lygiu), o šios įmonės patirtos išlaidos mažina įmonės apmokestinamąjį pelną. Be to, pagal Pelno mokesčio įstatymo nuostatas, jei konkretaus darbuotojo gautos individualios naudos neįmanoma nustatyti, iš pajamų gali būti atskaitomos 5 procentų per mokestinį laikotarpį darbuotojams apskaičiuoto darbo užmokesčio sumos neviršijančios dėl tokios naudos teikimo patirtos išlaidos, jeigu teikti tokią naudą numatyta įmonės kolektyvinėje sutartyje ir šia nauda, pavyzdžiui, maitinimo ir pavėžėjimo paslaugomis, turi teisę naudotis visi tos įmonės darbuotojai.

Atkreiptinas dėmesys, jog smarkiai išplėtus neapmokestinamųjų pajamų natūra sąrašą padidėtų rizika, kad darbdaviai, sumažinę darbuotojams atlyginimus, mokamus pinigais, dalį darbo užmokesčio mokėtų neapmokestinamosiomis išmokomis natūra, taip pat šiomis patirtomis išlaidomis galėtų susimąžinti apmokestinamąjį įmonės pelną. Dėl to valstybės, savivaldybių, Valstybinio socialinio draudimo fondo valdybos ir Privalomojo sveikatos draudimo fondo biudžetai bendrai netektų iki 150 mln. eurų pajamų per metus, be to, darbuotojai prarastų dalį socialinių garantijų.

Siekiant užtikrinti, kad valstybė tinkamai vykdytų jau priimtus finansinius įsipareigojimus, nepažeistų fiskalinės drausmės taisyklių, nustatytų Lietuvos Respublikos fiskalinės drausmės įstatyme, ir nenukryptų nuo Lietuvos stabilumo 2018 metų programoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. balandžio 25 d. nutarimu Nr. 387 „Dėl Lietuvos stabilumo 2018 metų programos“, nustatytų 2019–2021 m. fiskalinių tikslų, priimti papildomų finansinių įsipareigojimų nėra finansinių galimybių.

Siūlomos papildomos mokestinės lengvatos mažintų valdžios sektoriaus pajamas ir taip apribotų galimybes sparčiau didinti svarbių viešojo sektoriaus sričių (socialinės ir sveikatos apsaugos, švietimo ir kt.) finansavimą.

3. Nepritarti Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo Nr. I-1491 55 straipsnio pakeitimo įstatymo projektui Nr. XIIIIP-2708 (toliau – Įstatymo projektas Nr. XIIIIP-2708) dėl šių priežasčių:

3.1. Įstatymo projektu Nr. XIIIIP-2708 siūloma numatyti, kad perkančiajai organizacijai, renkantis ekonomiškai naudingiausią pasiūlymą ir atsižvelgiant į, be kita ko, socialinį kriterijų, „prekių, paslaugų ir darbų pirkimuose privaloma įtraukti šį kriterijų įvertinant tiekėjo įgyvendintų socialinių iniciatyvų pagal Lietuvos Respublikos darbdavių socialinių iniciatyvų skatinimo įstatymą pinigine vertę“. Kaip pažymėta Europos teisės departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos pateiktoje išvadoje dėl Įstatymo projekto Nr. XIIIIP-2708, įgyvendinant siūlomą nuostatą būtų privaloma vertinti visiems darbuotojams, dirbantiems tiekėjo ir subtiektėjo įmonėje, taikomų socialinių

iniciatyvų vertę, nesvarbu, ar darbuotojai vykdys perkančiosios organizacijos pirktus darbus, gamins tiekiamas prekes, ar teiks perkamas paslaugas. 2014 m. vasario 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2014/24/ES dėl viešųjų pirkimų, kuria panaikinama Direktyva 2004/18/EB (OL 2014 L 94, p. 65) (toliau – Direktyva 2014/24/ES) 67 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta, kad ekonomiškai naudingiausias pasiūlymas nustatomas, be kita ko, atsižvelgiant į kainos ir kokybės santykį, kuris gali būti įvertinamas remiantis įvairiais kriterijais, tačiau šie kriterijai turi būti susiję su atitinkamos viešosios sutarties dalyku. Šio straipsnio 3 dalyje įtvirtinta, kad kriterijai yra susiję su sutarties dalyku, jeigu jie susiję su darbais, kurie turi būti atliekami, prekėmis, kurios turi būti tiekiamos, arba paslaugomis, kurios turi būti teikiamos. Atsižvelgiant į tai, Įstatymo projekte Nr. XIIIIP-2708 siūlomas nustatyti sutarties skyrimo kriterijus, pagal kurį skaičiuojant socialinių iniciatyvų vertę būtų įtraukti ir darbuotojai, kurie nevykdys viešąją pirkimo sutartimi pavestų darbų, negamins tiekiamų prekių ar neteiks perkamų paslaugų, laikytinas nesuderinamu su Europos Sąjungos teise.

Pagal Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo 55 straipsnio 4 dalį laikoma, kad pasiūlymų vertinimo kriterijai yra susiję su pirkimo objektu, jeigu jie susiję su perkamais darbais, prekėmis ar paslaugomis bet koku atžvilgiu ir bet kuriame jų gyvavimo ciklo etape, įskaitant konkretaus gamybos, tiekimo, teikimo, atlikimo ar prekybos proceso arba kito gyvavimo ciklo etapo proceso veiksmus, net jeigu šie veiksniai neapima fizinių jų ypatybių. Pažymėtina, kad Įstatymo projekte Nr. XIIIIP-2708 siūloma vertinant pasiūlymus atsižvelgti į tiekėjo įgyvendintas socialines iniciatyvas, kurios nebūtinai bus susijusios su perkamais darbais, prekėmis ar paslaugomis. Taigi Įstatymo projekte Nr. XIIIIP-2708 siūlomas Viešųjų pirkimų įstatymo 55 straipsnio 1 dalies 1 punkto a papunkčio pakeitimas nesuderinamas su kitomis Viešųjų pirkimų įstatymo 55 straipsnio 1 ir 4 dalies nuostatomis ir Direktyvos 2014/24/ES 67 straipsnio 2 ir 3 dalies nuostatomis, kurios reikalauja ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo vertinimą sieti su pirkimo objektu.

3.2. Atkreiptinas dėmesys, kad perkamos prekės gali būti tiekiamos, paslaugos teikiamos ar darbai atliekami ne tik Lietuvoje, bet ir kitoje Europos Sąjungos valstybėje narėje įsisteigusių ekonominės veiklos vykdytojų. Privalomai įtraukiant kriterijų, kad turi būti vertinama darbdavių socialinių iniciatyvų vertė būtent pagal Įstatymo projekte Nr. XIIIIP-2705 ir neatsižvelgiant į įsisteigimo valstybėje taikomas atitinkamas socialines iniciatyvas, būtų pažeidžiamas ekonominės veiklos vykdytojų lygiateisiškumo principas, įtvirtintas Direktyvos 2014/24/ES 18 straipsnyje. Be to, darbdavių socialinės iniciatyvos patektų į Direktyvos 2014/24/ES 67 straipsnio 2 dalyje numatytą „socialinių aspektų“ sąvoką. Ši sąvoka, remiantis Teisingumo Teismo praktika, turi būti aiškinama atsižvelgiant į bendruosius Sutartyje dėl Europos Sąjungos veikimo įtvirtintus principus. Tiek, kiek darbdavių socialinės iniciatyvos turėtų atitikti Įstatymo projektą Nr. XIIIIP-2705 ir nebūtų atsižvelgiama į kilmės valstybėje narėje taikomas socialines iniciatyvas, ši siūloma nuostata galėtų trukdyti kitoje valstybėje narėje įsisteigusiems ekonominės veiklos vykdytojams teikti paslaugas Lietuvoje arba tokį paslaugų teikimą daryti mažiau patrauklų. Todėl siūloma

Įstatymo projekto Nr. XIIIIP-2708 1 straipsnio a punkto nuostata būtų pažeidžiamas ne tik lygiateisiškumo principas, bet ir Sutarties dėl Europos Sąjungos veikimo 56 straipsnis.

Ministras Pirmininkas

Socialinės apsaugos ir darbo ministras

Lietuvos Respublikos
Socialinės apsaugos ir darbo ministras
Linus Kukuraitis

Teisės skyriaus patarėja
Gintarė Bertauskienė
Gintarė Bertauskienė
2019 -01- 30

Asmenų priėmimo ir dokumentų
valdymo skyriaus stilistė

Rūta Balčiūnienė
Rūta Balčiūnienė
2019-01-30